

Rakennusinventointi

KUIKKANIEMEN KALASAUNA

Patvinsuon kansallispuisto, Lieksa

METSÄHALLITUS

Metsähallitus 2009
Mia Puotunen

Taustaa

Kuikkaniemen kalasauna sijaitsee Suomunjärven rannalla nimen kärjessä Patvinsuon kansallispuistossa Lieksassa. Kuikkaniemen kalasauna inventoitiin ja sen kunto tarkastettiin 3.11.2008. Matkalla olivat mukana Anu Vauramo ja Henrik Jansson. Henrik Jansson teki arkeologisen inventoinnin ja kalamajan läheisyydestä löytyi kolme majan pohjaa.

Metsähallituksen luontopalveluiden hallinnassa on Reiskan rekisteritietojen mukaan kolme kalasaunaa ja viisi kalasaunan jäännettä tai paikkaa. Kuikkaniemi on näistä ainoa, joka sijaitsee Etelä-Suomen luontopalveluiden alueella. Kalamaja – nimellä rekisteriin vietyjä kohteita on 11, joista neljä on Etelä-Suomen alueella. Näistä kaikista kalamajoista tai –saunoista neljä on autiotupina tai kämppinä. Kuikkaniemi ei ole tällä hetkellä käytössä.

Kalasaunan entisten omistajien sukulaiset ovat olleet huolestuneita rakennuksen kunnosta ja he ovat olleet halukkaita ottamaan rakennuksen käyttöönsä ja kunnostamaan sitä.

Tunnistetiedot

Nykyinen kiinteistötunnus: 422–891-1-1 (Patvinsuon kansallispuisto, Lieksa, Suojelualue), rekisteröity 17.12.2005. KihtiID: 854. Reiska kohdenro: 74897.

Mikä on kalasauna?

Kalasauna (kalapirtti, kalamaja) kuului ns. eräsijan varustukseen. Kalasaunat tehtiin varsinkin syyspyyntiä ja mahdollista talvista metsästystä varten. Eräsijojen ja muiden eräoikeuksien omistus kulki vanhastaan kantapitäjien kantataloihin liittyen, mutta osa oli kaikkien vapaasti käytettävissä.

Kuikkaniemen kalasaunan historia

Patvinsuon alueella on todennäköisesti pitkä pyyntiin perustuva historia nautinta-alueena ja alueella on useita historiallisia rakennelmia. Esimerkiksi kalamajan eteläpuolelta löytyi majan / savutuvan pohjaa.

Nykyisen kalasaunan ovat muistitiedon mukaan pystyttäneet Hangasvaaran kylän Härköset 1800-luvulla. Rakennus toimi aiemmin Hangasvaaran pihatupana ja hirret uitettiin rakennuspaikalle. Muistitiedon mukaan nykyinen rakennus on jo kolmas samalla niemellä sijaitseva kalasauna. Rakennus toimi Hangasvaaran, Rauvunvaaran ja Suomun asukkaiden nuottaporukan yhteisenä kalasaunana. Rakennuksessa ovat asuttaneet myös savottalaiset ja seinustalla on ollut tallirakennelma. Kalasaunan isäntinä ovat viimeksi olleet Rauvunvaaran Silvennoiset.

Kuikkaniemen kapeimmalla kohdalla on ollut 1950-luvulla rakennettu kalamökki, ns. Raappanan maja. Rakennus on poistettu mahdollisesti 1980-luvulla.

Maa-alue, jolla Kuikkaniemen kalasauna sijaitsee, on erotettu kiinteistöstä Pielisjärven eteläinen valtionpuisto RN:o 1:4 (Lieksa, Valtion metsämaat) ja rekisteröity 10.2.1984. Kiinteistö on ollut alun perin valtion metsämaa -luontoinen kiinteistö. Lajiksi on muutettu maanmittauslaitoksen kiinteistörekisteriin "Valtion omistamalle alueelle perustettu luonnonsuojelualue".

Kalasaunan pohjoispuolella sijaitsee Oiva Potinkaran sekä v. 2007 Ilkka Pylkön dokumentoitu karsikkopuu (Pylkkö & Maukonen, 2009)

Lisäys 20.4.2010: Kalasauna on kunnostettu syksyllä 2009 Olli Cavénin ohjeistuksen mukaisesti.

Suojeluarvot

Ulkoasu ja kiinteä sisustus on suojeltu asetuksen (480/85) perusteella. Se on yksi harvoista säilyneistä vanhoista kalasaunoista Metsähallituksen mailla ja edustaa eränkävynnin historiaa. Rakennusta on kunnostettu 1950-luvulla ja v. 1989 kunnostusta on tehty yhteistyössä Pohjois-Karjalan maakuntamuseon kanssa.

Tällä hetkellä kalasaunan katto vuotaa ja sisäkatossa kasvaa jotain sientä. Ensiapuna katto on suojattu pressulla syksyllä 2008 siten, että rakenteet tuulettuvat hyvin. Rakennus on myös painunut.

Rakennuskohtaiset tiedot

Kalasauna

Rakennustyyppi	Kalasauna
Nykyinen käyttö	Ei käytössä
Alkuperäinen käyttö	Tilapäismajoitus
Rakennusvuosi	1850 jälkeen
Korjausvuodet	1989
Kerroslukku	1
Rungon muoto	suorakaide
Ullakko	ei
Kellari	ei
Kuisti	ei
Perustus	nurkkakivet
Runko	hirsi (pelkka)
Vuoraus	vuoraamaton
Katemateriaali	lauta
Katon muoto	harjakatto

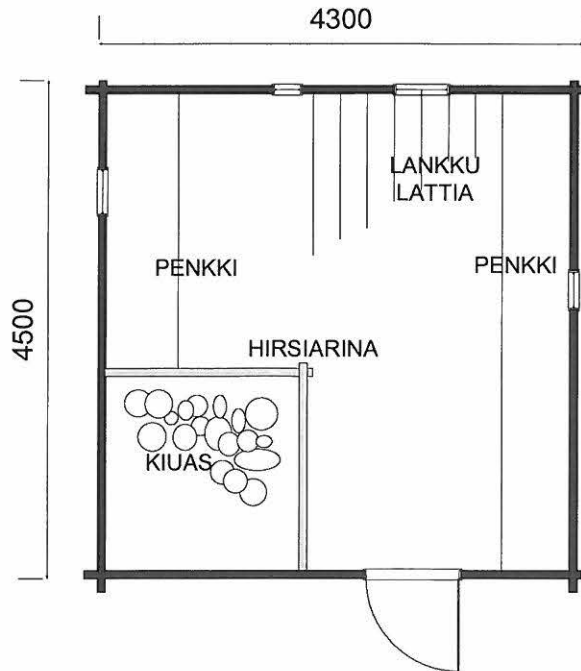

Julkisivun kuvaus

Kuikkaniemen kalasauna on hirsirunkoinen, pitkänurkkainen ja se on perustettu nurkkakiville. Alapohja on maavarainen. Osa hirsistä on vanhoja puomikeloja ja osa muuta käytettyä hirttä. Vuoliaiskaton katteena on lauta. Myös räystäskourut ja niiden kannakkeet ovat puiset. Sisäänkäynti on rakennuksen eteläsivulla. Sekä etelä- että pohjoissivun päätykolmion hirret ovat ulompana runkoa muodostaen otsan. Pohjois-, itä- ja länsisivuilla on pienet lasitetut ikkunat ja pohjoissivulla lisäksi ylempänä savuluukku. Länsisivulla on lisäksi kiukaan kohdalla vetoluukku. Itäseinustalla on jäljellä tallikatoksen rakenteita. Potinkaran mukaan ulko-oven puutappisaranat on 1950-luvulla vaihdettu sepän takomiin kalan muotoisiin saranoihin.

Sisätilat

Sisäänkäynnin vieressä länsisivulla on hirsiarinallinen (1850x1850) kiuas. Sivuseiniä reunustaa puupenkit. Rakennuksessa on puulattia, kiukaanpuoleinen lattiataso on korkeammalla. Seinät ovat tummuneet.

Kunto: huono

Kattolaudat ovat itäpuolen lappeella lahonneet ja vesi menee sitä kautta välipohjaan kostuttaen yläpohjan eristeen. Sisäkatto on vaarassa romahtaa painon alla. Ylimmissä seinähirsissä on kosteuden aiheuttamaa sienikasvustoa ja koko seinä on pintakosteaa vuodon kohdalla. Rakennus on painunut kauttaaltaan ja alimmat hirret ovat maakosketuksessa. Hirsirungon kaakkoisnurkka on painunut pahiten, mutta painuminen ei näytä pahentuneen vanhempiin valokuviin verrattuna.

Toimenpide-ehdotukset

- Katon korjaus pikaisesti
- Maan alle painuneiden hirsien esiin kaivaminen tai rakennuksen nosto ja tarvittaessa hirsien uusiminen

LÄHTEET

Kihtigis – paikkatietojärjestelmä

Patvinsuon kansallispuiston runkosuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu. Sarja B No 47. Vantaa 1998

Potinkara, Oiva 1996. Suomen suurilta saloilta. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu. Sarja A No 12. Vantaa 1996

Potinkara, Oiva 1985. Patvinsuon kansallispuistoa koskevaa muistitietoa.

Pylkkö, Ilkka & Maukonen, Minna 2009. Patvinsuon kansallispuiston muinaisjäännösinventointi 2007.

Rakennussuojelun tietokansio 1995. Metsähallitus

VALOKUVIA

Kalamajan pohjoispääty

Nurkka- ja kattodetalji

Kiuas

Sienikasvustoa seinärakenteessa

Räystään vaurio

Puomikelon pää?

Otsarakennetta

Kuikkaniemen kalasauna

Patvinsuon kansallispuisto, Lieksa

© Metsähallitus 2009
© Maanmittauslaitos 1/MML/08

Anne Muuri/Metsähallitus
24.03.2010 10:45

Vastaanottaja Hanna Ylitalo/Metsähallitus@Metsa
Kopio
Piilokopio
Aihe Opintopäivämääriä..

Tapahtumat:

 Tähän sanomaan on vastattu.

Taas jäi viime tinkaan, mutta tässä näitä opintojen päivämääriä, niitä jotka eivät osu lauantaille...

Huomenna ruotsia klo 9-13.

26.4.
27.4.
28.4.

17.5.
18.5.
19.5.

9. - 10.6. opintomatka. Tämä saattaa olla myös vain yhden päivän mittainen, silloin 10.6.
11.6.